

अजशब्दं निर्वर्त्ति नहीति ॥ ७४ ॥ नोक्तेति सत्यभाषित्वात् ॥ ७५ ॥ पृथिव्यमेजांसिसत्त्वाद्याकाशौत्यत्तदुभयात्मत्वाद्वासस्यनामाहमित्यर्थः पौष्करेमेजाभिकमलोत्थे ॥ ७६ ॥ सत्वेनतायतेपालय
तेवासत्वंनोतिविस्तारयतिवासत्वंतःसत्वमस्यस्मिन्नितिसत्वतः सत्वपूर्वकमेवसर्वकर्मचरतीतिसत्वतः सत्वतएवसात्वतः तायुसंतानपालनयोस्तनुविस्तारेआभ्यांसत्वशब्दपूर्वाभ्यांङः तप्पूर्वमरुद्धामित्यत्रश्रु
तोमत्वर्थीयस्तप्प्रत्ययोबाहुलकात्सत्वशब्दादपि अंतैतद्विज्ञातानुकरणमेवप्रातिपदिकं सत्ब्रह्मतद्वंतःसत्वंतः आर्षभत्वं तेषामिदंतंत्रंसात्वतंपांचरात्रादितज्जन्यज्ञानेनदृष्टोहंसत्वतोवेत्यभिप्रेत्याह सत्वादिति ॥

॥ ७७ ॥ निराशीःकर्मनिष्कामकर्म ॥ ७८ ॥ कृषामीति कृष्णायसोलांगलकोलरूपी ॥ ७९ ॥ विशब्दःपक्षिवाचीव्योमचारित्वसामान्याद्वायुतेजसोर्मघरूपास्वप्नुचवर्तते कुःपृथ्वीशब्दआकाशवच

नहिजातो नजायेयंनजनिष्येकदाचन ॥ क्षेत्रज्ञःसर्वभूतानांतस्मादहमजःस्मृतः॥ ७४ ॥ नोक्तपूर्वमयाक्षुद्रमश्लीलंवाकदाचन ॥ ऋताब्रह्मसुतासामेसत्यादे
वीसरस्वती ॥ ७५ ॥ सच्चसच्चैवकौतियमयावेशितमात्मनि ॥ पौष्करेब्रह्मसदनेसत्यंमामृषयोविदुः ॥ ७६ ॥ सत्वान्नच्युतपूर्वोहंसत्वंवैविद्धिमल्लतं ॥ जन्मनी
हाभवेत्सत्वंपौर्विकमेधनंजय ॥ ७७ ॥ निराशीःकर्मसंयुक्तःसत्वतश्चाप्यकल्मषः ॥ सात्वतज्ञानदृष्टोहंसत्वतामितिसात्वतः ॥ ७८ ॥ कृषामिमिमेदिनींपार्थभूत्वा
काष्णायसोमहान् ॥ कृष्णोवर्णश्चमेयस्मात्तस्माल्लृष्णोहमर्जुन ॥ ७९ ॥ मयासंश्लेषिताभूमिरद्विव्योमचवायुना ॥ वायुश्चतेजसासाधैवैकुकुठत्वंतोमम ॥
॥ ८० ॥ निर्वाणंपरमंब्रह्मधर्मोसौपरउच्यते ॥ तस्मान्नच्युतपूर्वोहमच्युतस्तेनकर्मणा ॥ ८१ ॥ पृथिवीनभसीचोभेविश्रुतेविश्वतोमुखे ॥ तयोःसंधारणार्थंहि
मामधोक्षजमंजसा ॥ ८२ ॥ निरुक्तंवेदविदुषोवेदशब्दार्थंचितकाः ॥ तमांगायंतिप्राग्वंशेअधोक्षजइतिस्थितिः ॥ ८३ ॥ शब्दएकपदैरेषव्याहृतःपरमर्षिभिः ॥
नान्योत्थधोक्षजोलोकेऋतेनारायणंप्रभुं ॥ ८४ ॥ घृतंममाचिषोलोकेजंतूनांप्राणधारणं ॥ घृताचिरहमव्यग्रैर्वेदज्ञैःपरिकीर्तितः ॥ ८५ ॥ त्रयोहिधातवःख्या
ताःकर्मजाइतियेस्मृताः ॥ पित्तंश्लेष्माचवायुश्चएषसंघातउच्यते ॥ ८६ ॥ एतैश्चधार्थतेजंतुरेतैःक्षीणैश्चक्षीयते ॥ आयुर्वेदविदस्तस्माच्चिधातुमांप्रचक्षते ॥
॥ ८७ ॥ वषोहिभगवान्धर्मःख्यातोलोकेषुभारत ॥ नैघंटुकपदाख्यानेविद्धिमांष्टपमुत्तमं ॥ ८८ ॥

नः एतेषांसमाहारोविकुठं वर्णागमेनविकुठशब्दउत्पन्नः विकुठानामयंश्लेषणकतोवैकुण्ठइत्यभिप्रेतधायाह मयेति विगताकुठांपंचानांभूतानामेलनेअसामर्थ्यस्यसःविकुठः स्वार्थेतद्विज्ञितः इतिस्पष्टोर्थः ॥ ८० ॥
॥ ८१ ॥ अधइतिपृथिवी अक्षूव्याप्तौइत्यतोऽक्आकाशः तेउभेसंजयतिसंगेनधारयतीतिअधोक्षजइत्याह पृथिवीति अधोक्षशब्दपूर्वात्संजःकः अनिदितामितिनकारलोपः ॥ ८२ ॥ निर्वचनंतरमाह
निरुक्तमिति ॥ ८३ ॥ एकपदैःपृथक्पदैः प्राग्वंशेयज्ञशालैकदेशेअतंसिततंगच्छत्यस्मिन्नितिअः अतसातत्यगमनेऽस्मादुः धोक्षः दुहप्रपूर्णेऽस्मात्औणादिकःसः गुणभषभावौ जायतेस्मात्सर्वमितिजः
जगत्पृथग्यस्थितिजन्मस्थानमित्यर्थः ॥ ८४ ॥ ममवन्दिस्वरूपस्याचिषोवर्धकमितिशेषः ॥ ८५ ॥ ८६ ॥ त्रयोधातवउपाधिभूताःसत्यस्यसच्चिधातुः ॥ ८७ ॥ ८८ ॥

* सुषामादित्वात्पत्वं